

SOVYET SONRASI TÜRK DEVLETLERİNİN İŞBİRLİĞİ ARAYIŞLARI

MART 2024 Sayı: 25

SOVYET SONRASI TÜRK DEVLETLERİNİN İŞBİRLİĞİ ARAYIŞLARI

Sovyetler Birliği'nin 1991'de dağılmasından sonra beş bağımsız Türk Devleti kurulmuştur. Siyasi, ekonomik ve askerî yönden yetersiz olan bu ülkeler, bölgeselleşme ve işbirliği kapsamında yeni ittifaklar kurmayı amaçlamıştır. Orta Asya'daki bölge devletleri arasında yaşanan sınır çatışmaları ve su paylaşımı gibi meselelerin yanı sıra istikrarsızlık faktörleri, bu ülkeleri bölge dışı aktörlerle ittifaklar kurmaya yönlendirmiştir. Bağımsızlığını kazanan Orta Asya Türk Cumhuriyetleri başta Rusya olmak üzere, diğer eski Sovyetler Birliği ülkeleriyle ilişkilerini koparmayarak ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ile ilişkiler kurarak, yeni düzene uyum sağlamaya çalışmışlardır.¹ Fakat bu aktörler, Orta Asya Türk devletlerinin sorunlarının çözümüne yardımcı olacak politikalar geliştirilmesine destek olmamıştır. Bu kapsamda bölge dışı devletlerle yapılan ittifaklarda var olan güç asimetrisi,² çatışmaların ve istikrarsızlığın daha derinleşmesine neden olmuştur, bu da bölge üzerindeki dış etkinin artmasına yol açmıştır.³

Türkiye ise yeni oluşan uluslararası sisteme kayıtsız kalmayarak dil, tarih ve kültürel ortaklıklarının bulunduğu bu ülkelere yönelik birçok alanda işbirliği politikaları geliştirmiştir. Yeni cumhuriyetlerin tam bağımsızlıklarını kazanmaları, ekonomik ve ticari alanlarda özgür politikalar izlemeleri için işbirliği geliştirmeyi amaçlayan Türkiye, 30 Ekim 1992'de "Türk Dili Konuşan Ülkeler Zirvesi" düzenlemiştir.

1992 yılından Türk Konseyi'nin kurulduğu 2009 yılına kadar Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan Devlet Başkanları arasındaki ikili ve çok taraflı ilişkileri güçlendirmek amacıyla "Zirveler Süreci" olarak adlandırılan on zirve toplantısı yapılmıştır. Bu toplantılarda devletlerin egemenliklerine karşılıklı saygı duyma, iç işlerine müdahale etmeme gibi prensipler üzerinde mutabık kalınmış ve gümrük, serbest ticaret, telekomünikasyon, ulaştırma, doğal kaynaklar, enerji gibi birçok sektörde işbirliği yapılması yönünde görüşmeler yapılmıştır. Bu sürecin etkin koordine edilebilmesi için de Türk İşbirliği ve Koordinasyonu Ajansı (TİKA), Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi (TÜRKP), gibi birçok kurumsal yapılar

oluşturulmuştur.⁴ Bu kurumlar Türk Devletleri arasındaki kültür, sağlık ve eğitim alanlarında işbirliği için köprü görevi üstlenmiştir.

3 Ekim 2009 tarihinde Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye, Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi'nin kuruluşuna dair "Nahçıvan Anlaşması" imzalamış ve anlaşma 17 Kasım 2010'da resmî olarak yürürlüğe girmiştir. Bu doğrultuda Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi uluslararası hukukun standartlarını benimseyen bir üst kurum haline gelmiştir.

2019 yılında Özbekistan'ın katılımıyla Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi'nin üye sayısı beşe çıkmış, Macaristan ve

¹ Erhan Büyükkakıncı, "Sovyet Sonrası Orta Asya'da Türkiye'nin Dış Politika Açılımları: Özbekistan ve Türkmenistan ile İlişkiler", Türk Dış Politikasının Analizi, Ed. Faruk Sönmezoğlu, (İst: DER Yayınları, 2004): 792-799

² Buğra Sarı, "Anarşik Uluslararası Sistem İçinde Türk Dünyası Güvenlik Topluluğu", Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Ankara, 2022, s.31

³ Tayyar Arı, "Orta Asya ve Kafkasya Rekabetten İş Birliğine", (Bursa: MKM Yay., 2010), s.14

⁴ Ömer Faruk Kocatepe, "Türk Cumhuriyetleri'nin Bölgesel Güvenlik Bağlamında Uluslararası Örgütlerle İş Birliği", *Türk Dünyası Araştırmaları* 130, sy. 257, (Nisan 2022):421

Türkmenistan da gözlemci statüde üyelik elde etmiştir.⁵ 2021 yılında Türk Devletleri'nin bağımsızlığının 30. yıldönümünün kutlandığı Zirvede, kuruluşun adı "Türk Devletleri Teşkilatı (TDT)" olarak değiştirilmiştir.⁶

Orta Asya'dan Dağlık Karabağ'a: Türk Dünyası'nın İşbirliği ve Zafer Yolculuğu

Bölgesel işbirliği kurma girişiminde bulunan Türk Cumhuriyetleri, Türk Konseyi (Türk Devletleri Teşkilatı) çatısı altında birleşinceye kadar anlaşmazlıkları çözme açısından başarılı olamamıştır.⁷ Ekonomik entegrasyon ve enerji arzı beklentisi, siyasi ve ekonomik reformlar ve 2020 yılındaki Dağlık Karabağ zaferi, Orta Asya'da bölgesel işbirliğine ivme kazandırmıştır.⁸

Dağlık Karabağ anlaşmazlığını çözebilmek için Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) liderliğinde ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Fransa ve Rusya'nın eş başkanlığında Minsk Grubu kurulmuştur. Ancak birkaç husus dışında AGİT faaliyetlerinden olumlu sonuç alınamamıştır.⁹ 30 yıl boyunca çatışmayı çözmek adına girişimde bulunan AGİT etkisiz kalmış, Rusya ve Çin öncülüğünde kurulan Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü (KGAÖ) ve Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) gibi kurumlar ise bu konuda herhangi bir adım atmamıştır. Bu doğrultuda süper güçlerin bölgeye yönelik çıkarları çatıştığından dolayı, Türk Dünyasının

güvenlik sorunlarını çözmek konusunda etkisiz kaldıkları görülmüştür.¹⁰

Dağlık Karabağ sorununun çözümüne yönelik sessizlik Türkiye'nin öncülüğünde oluşturulan "Türk Konseyi Ortak Medya Platformu" aracılığıyla bozulmuştur. Ermenistan Ordusu'nun sivilleri hedef alan katliam ve balistik füze saldırıları uluslararası medya tarafından gündeme getirilmemiş ve çifte standart tutum sergilenmiştir.¹¹ II. Dağlık Karabağ Savaşı sırasında Türkiye, Azerbaycan'ın durumunu uluslararası alana taşıyarak önemli bir rol oynamıştır. Yabancı medyanın bölgeye olan ilgisini artırarak Azerbaycan'ın sesini dünya kamuoyuna ulaştırmıştır. Bu süreçte, Türk Devletleri sosyal medya ve diğer iletişim kanalları üzerinden ortak bir dayanışma sergileyerek, birlikte hareket etmişlerdir. Bu birliktelik, Ermenistan ve müttefiklerinin yaydığı yanıltıcı bilgilere karşı bir cephe oluşturmuştur. Bu doğrultuda Ermenistan'ın dezenformasyon stratejisi yenilgiye uğratılmıştır.¹²

Türk Konseyi Genel Sekreteri Bağdat Amreyev, Azerbaycan'ın işgal altındaki topraklarını kurtarma hakkını kayıtsız şartsız desteklediğini açıklamıştır.¹³ Ermenistan'ın ateşkes ihlalinden sonra, 28 Eylül 2020'de Konsey, Azerbaycan'ın toprak bütünlüğü ve egemenliğine işaret ederek, sorunun acilen çözülmesi gerektiğini ve Ermenistan'ın işgal ettiği Azerbaycan topraklarından derhal şartsız

⁵ Oğuzhan Manioğlu, "Türk Devletleri Teşkilatı", Uluslararası Politika Akademisi, 2021, <https://politikaakademisi.org/2021/11/18/turk-devletleri-teskilati/>, (Çevrimiçi: 7 Mart 2024).

⁶ Türk Devletleri Teşkilatı (TDT), Dışişleri Bakanlığı, <https://www.mfa.gov.tr/turk-konseyi.tr.mfa>, (Çevrimiçi: 7 Mart 2024).

⁷ Ali Gök, Türk Devletleri Teşkilatı ve Dağlık Karabağ Zaferinin Yarattığı Fırsatlar, **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, TDT Özel Sayısı, s. 122.

⁸ Gök, a.g.e. s.124

⁹ Gök, a.g.e. s. 127

¹⁰ Sarı, a.g.e. s.31

¹¹ "Türk Konseyi Medya Forumu'nda Yaptığı Konuşma", (Erişim Tarihi: 20 Mart 2024) <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/131067/turk-konseyi-medya-forumu-nda-yaptigi-konusma>

¹² Gökhan Gökçe, "Türk Dünyasında İletişim İş Birliği: Gerçekliği Savunmak ve Dezenformasyonu Önlemek", **Kriter Dergi** 6, sy.62 (Kasım 2021)

¹³ Türk Konseyinden Azerbaycan'a destek, (Erişim Tarihi: 16 Mart 2024). <https://www.aa.com.tr/tr/azerbaycan-cephe-hatti/turk-konseyinden-azerbaycana-destek/2012924>

olarak çekilmesini talep etmiştir. Bu çerçevede, uluslararası arenada süper güçlerin hâkim olduğu kuruluşların 30 yıl boyunca çözüm bulmakta tereddüt ettiği ve sessiz kaldığı Dağlık Karabağ sorunu Türk Konseyi'nin önemli katılımıyla çözüme kavuşmuştur.¹⁴

Amreyev, "Azerbaycan'ın bu haklı zaferinin Türk Konseyi içindeki güçlü ilişkilere yeni bir ivme kazandıracağı ve Türk Dünyası'nda entegrasyon süreçlerinin ve birliğin ilerletilmesine yol açacağını" söyleyerek, Türk birliğini vurgulamıştır. Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ise, "Türk Konseyi, Azerbaycan'ın haklı davasını en güçlü şekilde desteklemiş olan uluslararası teşkilattir."¹⁵ diyerek henüz Türk Devletleri Teşkilatı ismini almamış olan Türk Konseyi'nin başarılı işbirliği politikasına vurgu yapmıştır. Ayrıca Türk Konseyi'nin Dağlık Karabağ sorunun çözümüne yönelik adımlar atması Türk dünyasının birliğini ve dayanışmasını simgelemiştir.

44 gün süren Vatanseverlik Savaşı sonucunda özgürleştirilen Dağlık Karabağ'da bulunan Şuşa şehri, TÜRKSOY organizasyonu tarafından 2023 yılı Türk kültür başkenti ilan edilmiştir.¹⁶ TÜRKSOY'un bu kararı Şuşa'nın tarihi ve kültürel önemini vurgulayarak, savaş sonrası dönemdeki yeniden yapılanma ve normalleşme süreçlerine katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Şehrin Türk kültür başkenti olarak seçilmesi, bu mirası uluslararası alanda tanıtarak, Şuşa'nın sadece Azerbaycan için değil, tüm Türk

dünyası için önemli bir kültürel ve tarihî merkez olduğunu göstermiştir. Bölgesel barış ve istikrarın teşvik edilmesinde olumlu bir etki yaratması hedeflenmiş ve bu kararlar Türk dünyasının kültürel birliğini pekiştiren bir adım atılmıştır.

Dağlık Karabağ zaferi sonrası Orta Asya ülkeleriyle ilişkilerini ilerleten Azerbaycan, Türkmenistan ile uzun yıllardır devam eden Hazar Denizi'ndeki petrol ve doğal gaz yatakları sorununu çözüme kavuşturmuştur. 31 Mart 2021 tarihinde Türk Konseyi gayri resmi zirvesinde Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Zengezur Koridoru'nun tarihi Azerbaycan toprağı olduğunun altını çizerek bu koridorun Türk Dünyası için birleştirici rol oynadığını da ifade etmiştir. Türk devletleri için hem barış hem de kalkınma hattı olması beklenen yaklaşık kırk kilometre uzunluğundaki Zengezur Koridoru'nun hayata geçirilmesiyle Türk Dünyası'nın ticaret hacminin hızlı bir ivme kazanması, lojistik ve siyasi bağlarının güçlenmesi hedeflenmektedir.¹⁷

Türk Devletlerinin Ekonomik İşbirliği Politikaları

2 Eylül 2018 tarihinde, Kırgızistan'ın Colpon-Ata şehrinde Türk Konseyi 6. Devlet Başkanları Zirvesi düzenlenmiştir. Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev, bu Zirvede Türk işbirliği kuruluşlarının, faaliyetlerinin optimizasyonunu ve verimliliğini artırmayı amaçlayan yapısal reform sürecini

¹⁴ Sarı, a.g.e. s.32

¹⁵ "Cumhurbaşkanı İlham Aliyev: Türk Konseyi, Azerbaycan'ın haklı davasını en güçlü şekilde desteklemiş olan uluslararası teşkilattir." (Erişim Tarihi: 11 Mart 2024) https://turkicstates.org/tr/haberler/cumhurbaskani-ilham-aliyev-turk-konseyi-azerbaycanin-hakli-davasini-en-guclu-sekilde-desteklemis-olan-uluslararası-teskilattir_2154

¹⁶ "Özbekistan'da "Şuşa Günleri" açıldı." (Erişim Tarihi: 16 Mart 2024)

https://azertag.az/xeber/ozbekistanda_quotesusa_gunleri_quotnin_achilisi_olub-2568896

¹⁷ "Karabağ Zaferi'nin Azerbaycan'ın Türk Devletleri ile İlişisine Etkileri", (Erişim Tarihi: 12 Mart 2024). <https://www.21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/guney-kafkasya-iran-pakistan-arastirmalari-merkezi/karabag-zaferi-nin-azerbaycan-in-turk-devletleri-ile-i-liskisine-etkileri>

başlattığını açıklamıştır.¹⁸ Bu doğrultuda Zirve, Türk entegrasyonunun güçlendirilmesi ve Avrasya’da iyi komşuluk ilişkilerinin kurulması açısından stratejik önem taşıdığı için, Kazak medyasında yılın en önemli olaylarından biri olarak değerlendirilmiştir. Bu Zirve sonrasında Kazak analistler tarafından Orta Asya’nın Türkçe konuşan devletleri arasındaki ilişkilerin önemli ölçüde geliştiği, son on iki yılda Özbekistan’ın Kırgızistan, Türkmenistan ve Kazakistan ile ilişkilerinde köklü sorunların büyük bir kısmının çözüldüğü analiz edilmiştir.¹⁹

Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan, söz konusu Zirvede son derece önemli değerlendirmelerde bulunarak, Orta Asya’nın yüksek nüfusu, yetişmiş insan gücü ve geniş yatırım fırsatlarına rağmen beklenen ekonomik başarıyı gösterememesine dikkat çekmiştir. Uluslararası çatışmaların çözümünde baskı ve yaptırım gibi yöntemlere karşı çıkarak, diplomasi ve çok taraflılığın önemini vurgulamıştır. Bu bağlamda, Türk devletleri arasındaki işbirliğinin, uluslararası sistemde adaletin sağlanmasına katkı sunacağı belirtilmiştir.²⁰ 2 Eylül 2018 tarihinde gerçekleşen Zirvede ticari kısıtlamaların ve dolar bağımlılığının üstesinden gelmek için yeni stratejilere ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. 31 Temmuz 2019 tarihinde

İstanbul’da Türk Ticaret ve Sanayi Odası (TTSO) kurulmuş ve bu kapsamda Türk Konseyi’ne üye ülkeler arasındaki ticareti teşvik etmek amacıyla Türk Yatırım Fonu’nun oluşturulması için dört çalışma toplantısı düzenlenmiştir. 16 Mart 2023’te “Türk Yatırım Fonu Kuruluş Anlaşması” resmen imzalanmıştır.²¹ Fon’un tam olarak faaliyete geçebilmesi için iç prosedürlerinin en kısa sürede tamamlanması beklenmektedir.²²

Türk Yatırım Fonu’nun kurulması, Kazakistan gibi ülkeler için Rusya’nın Ukrayna’ya yönelik askeri işgalinin ortaya çıkardığı ekonomik ve siyasi zorluklarla başa çıkma konusunda önemli bir stratejik araç olmuştur. Rusya’nın eylemleri bölgesel güvenliği tehdit etmekle kalmayıp, Kazak petrolünün Avrupa Birliği’ne ihracatını engelleyerek²³ ekonomik istikrarı da bozmuştur. Bir ay boyunca Avrupa’ya petrol ihraç edemeyen Kazakistan, 300 milyon dolardan fazla zarar etmiştir.²⁴ Bu durum, Kazakistan’ın ekonomik ve siyasi manevra alanını sınırlarken, aynı zamanda alternatif ticaret yolları ve enerji ihracat stratejileri geliştirme ihtiyacını artırmıştır. Bu çerçevede Türk Yatırım Fonu, Kazakistan başta olmak üzere bölge ülkelerine, Rusya’nın askeri müdahalesinin ekonomik etkilerine karşı koymak için alternatif finansman kaynakları sağlayacak ve

¹⁸ “Kazakistan Dışişleri Bakanı ve CCTS Genel Sekreteri Türk İşbirliği Teşkilatları reformunu görüştü” (Erişim Tarihi: 17 Mart 2024) https://en.inform.kz/news/kazakh-fm-and-ccts-secretary-general-discuss-turkic-cooperation-organizations-reform_a3507224/

¹⁹ “Türk Dili Konuşan Ülkeler Başkanları Altıncı Zirvesi eşsiz bir iş birliği fırsatı sunuyor”, (Erişim Tarihi: 14 Mart 2024), <https://astanatimes.com/2018/09/sixth-summit-of-heads-of-turkic-speaking-states-offers-unique-opportunity-for-cooperation>

²⁰ “Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türk Konseyi 6. Devlet Başkanları Zirvesi’ne katıldı.” (Erişim Tarihi 16 Mart 2024) <https://www.enerjipetrolmedya.com/2018/09/cumhurbaskani-erdogan-turk-konseyi-6-devlet-baskanlari-zirvesine-katildi/>

²¹ Türk Yatırım Fonu Kuruluş Anlaşması’nın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, T.C. Resmî Gazete, 32366, 1 Kasım 2023. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/11/20231111-1.htm>

²² 10. Zirve Bildirisi, (Erişim Tarihi 20 Mart 2024) https://www.turkicstates.org/assets/pdf/temel_belgeler/10-zirve-bildirisi-2023-21-tr.pdf

²³ “Tokayev, Türk Yatırım Fonu’nun kurulmasına onay verdi”, (Erişim Tarihi: 20 Mart 2024), <https://m.kun.uz/news/2023/03/28/toqayev-turkiy-investitsiya-fondi-tashkil-etilishini-maqaulladi>

²⁴ Sanat Kushkumbayev ve Aliya Musabekova, New Kazakhstan and the Future of the Organization of Turkic States: Key Areas of Cooperation, *Journal of International Affairs* 27, sy.1. 2022, s. 78

ekonomik çeşitliliği teşvik edecek bir platform sunmuştur. Ayrıca, bu fon aracılığıyla bölge ülkeleri arasında daha yakın ekonomik işbirliği ve entegrasyonun teşvik edilmesine, bölgesel ekonomik bağların güçlendirilmesine ve dışa bağımlılığın azaltılmasına yardımcı olacağı analiz edilmiştir.

Bir Kuşak Bir Yol Girişimi kapsamında, Türkiye üzerinden Kafkasya'ya, oradan Hazar Denizi üzerinden Türkmenistan, Kazakistan ve nihayetinde Çin'e uzanan bir deniz ve demiryolu ulaşım ağı planlanmaktadır. Bu girişim, Asya, Avrupa ve Afrika'yı birleştirecek stratejik bir ticaret ve işbirliği yolunu hayata geçirmeyi amaçlamaktadır. Bu büyük ölçekli projenin finanse edilmesi ve uygulanmasında Türk Devletleri Teşkilatı ile Türk Yatırım Fonu'nun etkin bir rol oynaması beklenmektedir.²⁵

Sonuç

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından bağımsızlıklarını ilan eden beş Türk Devleti (Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Tacikistan) karşı karşıya kaldıkları siyasi ve ekonomik sorunların üstesinden gelmek için hem bölgesel hem de uluslararası arenada yeni ittifaklar oluşturmayı hedeflemiştir. Türkiye, bu süreçte, kültürel ve tarihi bağlarını paylaştığı bu ülkelerle işbirliğini artırarak, onların bağımsızlık ve kalkınma çabalarına destek olmuştur. Türk Konseyi'nin kuruluşu ve ardından Türk Devletleri Teşkilatı'nın oluşumu, bu işbirliğinin kurumsallaşmasında önemli adımlar olmuştur. Bu gelişmeler, Türk Devletleri arasındaki ilişkileri güçlendirirken, kültürel, sağlık ve eğitim alanlarında işbirliğini

derinleştirmiş ve bölgesel kalkınmayı desteklemiştir.

Türk Devletleri Teşkilatı çatısı altında bir araya gelen bu ülkeler, Dağlık Karabağ zaferiyle bölgesel işbirliğinin somut bir başarısını elde etmiştir. Bu başarı hem bölgesel barış ve istikrarın sağlanmasında hem de Türk dünyasının kültürel ve ekonomik entegrasyonunda yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Azerbaycan'ın liderliğinde gerçekleştirilen ve Türk Devletleri Teşkilatı'nın desteklediği Dağlık Karabağ zaferi, Türk birliği ve dayanışmasının gücünü göstermiştir. Bu süreç, aynı zamanda Türk devletleri arasında ekonomik ve kültürel alanlarda daha fazla işbirliği yapılmasının önünü açmış, Zengezur Koridoru'nun gündeme gelmesiyle de Türk dünyasının lojistik ve siyasi bağlarının daha da güçleneceği bir döneme girildiği vurgulanmıştır. Bu gelişmeler, Türk Cumhuriyetlerinin bölgesel ve küresel düzeyde önemli bir aktör olarak konumlanmasında kritik bir rol oynamaktadır.

Stratejik jeopolitik konum ve zengin enerji kaynaklarına rağmen, Türk Devletleri ekonomik potansiyellerini tam olarak değerlendirme konusunda zorluk yaşamakta ve ticari kısıtlamalar ile dolar bağımlılığı gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle, Hazar Denizi'nin doğal gaz rezervleri açısından zenginliğiyle bilinen Türkmenistan ve önemli petrol üreticilerinden biri olan Kazakistan kaynaklarını uluslararası pazara sunmada sınırlamalarla karşılaşmaktadır. Rusya – Ukrayna Krizinin ardından ekonomik olarak olumsuz etkilenen Türk Devletleri, bu sorunları çözmek için ekonomik işbirliği ve entegrasyonu teşvik edici politikalar yürütmüştür. Bu kapsamda Türk Ticaret ve

²⁵ Hakkı Karataş .”Türk Dünyasında Ekonomik İttifakin Yeni Aracı Olarak Türk Yatırım Fonu”, (Erişim Tarihi: 20 Mart 2024) <https://businessdiplomacy.net/tr/turk->

[dunyasinda-ekonomik-ittifakin-yeni-araci-olarak-turk-yatirim-fonu/](https://businessdiplomacy.net/tr/turk-dunyasinda-ekonomik-ittifakin-yeni-araci-olarak-turk-yatirim-fonu/)

Sanayi Odası'nın kurulması ve Türk Konseyi bünyesinde Türk Yatırım Fonu'nun oluşturulması gibi adımlar atılmıştır. Türk Yatırım Fonu, bölge ülkeleri arasında ticareti ve yatırımları teşvik ederek dışa bağımlılığı azaltmayı ve ekonomik bağları güçlendirmeyi hedeflemektedir. Bu fonun varlığı, alternatif bir finansman kaynağı olarak bölgesel ekonomik ilişkileri güçlendirme, döviz kuru dalgalanmalarından kaynaklanan riskleri hafifletme ve böylece ekonomik istikrarı artırma potansiyeline sahiptir. Bu doğrultuda Türk Devletleri arasındaki iş birliklerinin bölgesel kalkınmayı hızlandırarak, üye ülkelerinin küresel rekabetteki gücünü arttıracığı düşünülmektedir.

Kaynakça

ARI, Tayyar. *Orta Asya ve Kafkasya Rekabetten İş Birliğine*. Bursa: MKM Yayıncılık, 2010.

BÜYÜKAKINCI, Erhan (2004). "Sovyet Sonrası Orta Asya'da Türkiye'nin Dış Politika Açılımları: Özbekistan ve Türkmenistan ile İlişkiler", Faruk Sönmezoğlu, (ed.), *Türk Dış Politikasının Analizi*, DER Yayınları, İstanbul, 781-804

GÖKÇE, Gökhan. "Türk Dünyasında İletişim İş Birliği: Gerçekliği Savunmak ve Dezenformasyonu Önlemek", *Kriter Dergi* 6, sy.62 (Kasım 2021)

KOCATEPE, Ömer Faruk. "Türk Cumhuriyetleri'nin Bölgesel Güvenlik Bağlamında Uluslararası Örgütlerle İş Birliği". *Türk Dünyası Araştırmaları* 130, sy. 257 (Nisan 2022): 407-34.

KUSHKUMBAYEV, Sanat, and Aliya MUSSABEKOVA. "New Kazakhstan and the Future of the Organization of Turkic States: Key Areas of Cooperation". *PERCEPTIONS: Journal of International Affairs* 27, no. 1 (July 2022): 74-90.

SARI, Buğra. "Anarşik Uluslararası Sistem İçinde Türk Dünyası Güvenlik Topluluğu", Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Ankara, 2022.

Çevrimiçi Kaynaklar

"Cumhurbaşkanı İlham Aliyev: Türk Konseyi, Azerbaycan'ın haklı davasını en güçlü şekilde desteklemiş olan uluslararası teşkilattir." (Erişim Tarihi: 11 Mart 2024)

<https://turkicstates.org/tr/haberler/cumhurbaskani-ilham-aliyev-turk-konseyi-azerbaycanin-hakli-davasini-en-guclu-sekilde-desteklemis-olan-uluslararası-teskilattir-2154>

"Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türk Konseyi 6. Devlet Başkanları Zirvesi'ne katıldı." (Erişim Tarihi 16 Mart 2024)

<https://www.enerjipetrolmedya.com/2018/09/cumhurbaskani-erdogan-turk-konseyi-6-devlet-baskanlari-zirvesine-katildi/>

KARATAŞ, Hakkı. "Türk Dünyasında Ekonomik İttifakın Yeni Aracı Olarak Türk Yatırım Fonu", (Erişim Tarihi: 20 Mart 2024)

<https://businessdiplomacy.net/tr/turk-dunyasinda-ekonomik-ittifakin-yeni-araci-olarak-turk-yatirim-fonu/>

MANIOĞLU, Oğuzhan. "Türk Devletleri Teşkilatı", Uluslararası Politika Akademisi, 2021, <https://politikaakademisi.org/2021/11/18/turk-devletleri-teskilati/>, (Çevrimiçi: 7 Mart 2024).

"Türk Devletleri Teşkilatı (TDT)", Dışişleri Bakanlığı, (Erişim Tarihi: 7 Mart 2024). <https://www.mfa.gov.tr/turk-konseyi.tr.mfa>,

"Türk Konseyi Medya Forumu'nda Yaptığı Konuşma", (Erişim Tarihi: 20 Mart 2024) <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/131067/turk-konseyi-medya-forumu-nda-yaptigi-konusma>

"Türk Konseyinden Azerbaycan'a Destek", (Erişim Tarihi: 16 Mart 2024).

<https://www.aa.com.tr/tr/azerbaycan-cephe-hatti/turk-konseyinden-azerbaycana-destek/2012924>

"Özbekistan'da "Şuşa Günleri" açıldı." (Erişim Tarihi: 16 Mart 2024)

<https://azertag.az/xeber/ozbekistanda-quot-sa-gunleri-quotnin-achilisi-olub-2568896>

“Karabağ Zaferi’nin Azerbaycan’ın Türk Devletleri ile İlişkisine Etkileri”, (Erişim Tarihi: 12 Mart 2024).

<https://www.21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/guney-kafkasya-iran-pakistan-arastirmalari-merkezi/karabag-zaferi-nin-azerbaycan-in-turk-devletleri-ile-i-liskisine-etkileri>

“Kazakistan Dışişleri Bakanı ve CCTS Genel Sekreteri Türk İşbirliği Teşkilatları reformunu görüştü” (Erişim Tarihi: 17 Mart 2024)

https://en.inform.kz/news/kazakh-fm-and-ccts-secretary-general-discuss-turkic-cooperation-organizations-reform_a3507224/

“Türk Dili Konuşan Ülkeler Başkanları Altıncı Zirvesi eşsiz bir iş birliği fırsatı sunuyor”, (Erişim Tarihi: 14 Mart 2024),

<https://astanatimes.com/2018/09/sixth-summit-of-heads-of-turkic-speaking-states-offers-unique-opportunity-for-cooperation>

Türk Yatırım Fonu Kuruluş Anlaşması’nın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun, T.C. Resmî Gazete, 32366, 1 Kasım 2023.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/11/20231111-1.htm>

“Tokayev, Türk Yatırım Fonu’nun kurulmasına onay verdi”, (Erişim Tarihi: 20 Mart 2024),

<https://m.kun.uz/news/2023/03/28/toqayev-turkiy-investitsiya-fondi-tashkil-etilishini-maqulladi>

“10. Zirve Bildirisi”, (Erişim Tarihi 20 Mart 2024)

<https://www.turkicstates.org/assets/pdf/temel-belgeler/10-zirve-bildirisi-2023-21-tr.pdf>

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER for DIPLOMATIC AFFAIRS and POLITICAL STUDIES

+90 216 310 30 40 info@dipam.org

+90 216 310 30 50 www.dipam.org

Merdivenköy Mah. Nur Sok. Business İstanbul
A Blok Kat:12 No:115, Kadıköy/İstanbul

YAZAR HAKKINDA

Çisem Gençoğlu, 2020 yılında Haliç Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde yüksek lisans programına "Orta Asya'da Doğu ve Batı Karşılılaşması: Güç Analizi" başlıklı teziyle devam etmektedir. Temel araştırma alanları arasında Orta Asya, Enerji Politikaları ve Güvenlik bulunan Gençoğlu, DİPAM'da Orta Asya üzerine staj yapmaktadır.